

Groen als uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkeling

NLadviseurs maakt ecologisch herinrichtingsplan voor park in gemeente Tilburg

Een herinrichtingsplan maken vanuit een ecosysteembenadering, dat is een gedurfd perspectief voor een gemeente. Tilburg kiest voor deze benadering bij de herinrichting van een klein parkje in een stedelijke wijk. Voor de uitwerking en het inhoudelijke advies schakelt de gemeente NLadviseurs in.

Auteur: Maaïke Oosten, NLadviseurs

Bij de herinrichting van het Heempark wil de gemeente Tilburg 'groen' als uitgangspunt nemen in plaats van het gangbare 'grijs'. Op zich is dat een opvallende insteek bij een ruimtelijke ontwikkeling. Daar wordt meestal eerst gedacht aan grijze functionaliteiten, zoals paden, speeltuinen, ontsluitingsmogelijkheden en dergelijke; het groen sluit daar vervolgens op aan. Maar in Tilburg gaat het dus andersom: groen is het uitgangspunt; grijs krijgt daarbinnen een plek. Omdat NLadviseurs adviezen vormgeeft vanuit dit perspectief, vroeg de gemeente Tilburg ons bureau met een voorstel te komen voor de herinrichting van het park. NLadviseurs werkt daarbij integraal samen met landschapsarchitectenbureau veenenbos en bosch.

Focus op natuur én mens

'We beginnen met het in beeld brengen van de ecologische waarden in het park en de omgeving. De gemeente Tilburg wil dat er diverse functies worden meegenomen in het ontwerp, zoals recreatie en waterberging en -infiltratie', legt Guido Hamelink van

NLadviseurs uit. 'Ons bureau richt zich daarbij op het in stand houden en verhogen van de ecologische waarden; de esthetische en functionele kant van het ontwerp neemt landschapsarchitectenbureau veenenbos en bosch voor zijn rekening.' 'Een fragiel stukje natuur', typeert landschapontwerper Willem Brouwers het Heempark in Tilburg. Desondanks ziet hij in dit stukje natuur kansen voor klimaatadaptatie, waterberging, recreatie en biodiversiteit. 'Dat maakt dit project zo uitdagend: de complexiteit op postzegelformaat', zoals Brouwers van veenenbos en bosch het uitdrukt.

Uitgaan van wat er is

Waar begin je met zo'n complex vraagstuk? 'Dat is best een zoektocht', zegt Brouwers. 'We zijn echt op zoek naar de juiste frequentie, de juiste zender op de radio, zeg maar. Daarbij moeten we een balans vinden tussen de ingrepen die we doen in het park en de realisatie van de ontwerp-vraagstukken.' Hamelink sluit zich daarbij aan: 'Een leeg vel papier heb je wat ons betreft nooit. Het is eerder schatgraven: kijken welke

waarden kunnen worden opgenomen in een nieuw inrichtingsplan. Daarbij leggen we de focus op het ecosysteem waarin plant, dier en mens een rol krijgen. Dat dit ons uitgangspunt is, willen we ook weergeven in de naamgeving van het park. Door het Heempark te noemen, leg je de nadruk op natuur én mens. Een heem is van oudsher een klein landschap waarin zoveel mogelijk verschillende landschappen bij elkaar zijn gebracht, zodat er veel diversiteit aan vegetatie ontstaat; een park is een plek waar de mens kan recreëren. Zo verbinden we deze aspecten met elkaar.'

Onveilig

In een eerder stadium is in beeld gebracht wat de omwonenden van het park in de huidige staat vinden en wat hun wensen zijn. Het park wordt door hen als onveilig ervaren. Dat komt vooral doordat het een verwilderd, dichtgegroeid stukje natuur is dat aan het oog onttrokken wordt door dicht struikgewas en hoge bomen. Daarnaast zijn er veel sleetste paden, geen zichtlijnen, overwoekerde bankjes en ademt het geheel een verlaten sfeer uit.

Pluspunten versterken

'Met ons herinrichtingsplan willen we hierin verandering brengen', zegt Hamelink. 'Met gebruikmaking van de bestaande pluspunten van het park, zoals de biodiversiteit, de natuurlijke rust en de aanwezigheid van mooie bomen, schetsen we de randvoorwaarden voor het ecosysteem waaraan het park moet voldoen. Beplanting die vitaal is en past in het eindplaatje, hergebruiken we. Zo werken we toe naar het creëren van hoge natuurwaarden.' Brouwers: 'Wij brengen dit samen in een

totaalconcept dat recreatief, natuurinclusief en klimaatbestendig is. Uiteindelijk willen we van deze kleine groene oase in sterk verstedelijkt gebied iets maken dat toekomstbestendig is, maar ook uitnodigt tot een wandelingetje.'

Park als waterberging

Een van de eerste punten waarover NLadviseurs en veenenbos en bosch gaan nadenken, is hoe het park kan worden ingezet als waterberging. Nu en in de toekomst zal water een belangrijk thema zijn. In het park ligt een vijver, maar daar zit geen water meer in. 'Hier zien we potentie voor het creëren van een waterpartij die het regenwater uit de omgeving opvangt', zegt Hamelink. Door die op een goede manier vorm te geven met het aanbrengen van een leemlaag in de bodem, kan de vijver fungeren voor waterberging en waterinfiltratie. Het water wordt opgevangen en loopt langzaam de bodem in. Piekneerslag kan ook worden opgevangen en vastgehouden voor in drogere periodes. In een verstedelijkte omgeving zoals hier geeft de aanwezigheid van water en groen verkoeling en wordt hittestress daardoor tegengegaan. 'We zouden zelfs zover kunnen gaan dat we een systeem aanleggen waarbij het regenwater dat op de nabijgelegen parkeerplaats en de daken van omliggende flats valt, afgevoerd wordt naar de vijver in het Heempark.'

KLIMAATADAPTATIE

Verbinding met woonwijk

Omdat we werken vanuit een ecosysteembenadering, kijken we verder dan de grenzen van het park. Hoe kan het park bijvoorbeeld bijdragen aan een ecologische verbinding met andere natuurgebieden, en welk effect heeft het op de verbinding met de buurt? Hamelink: 'Het park is nu onderdeel van een vleermuisroute, dus in die zin heeft het al een verbindende ecologische waarde. Die gaan we optimaliseren.' Hamelink ook wel ideeën om de buurtbewoners erbij te betrekken: 'Omdat het een klein park is, zal het beheer ook kleinschalig moeten zijn. Buurtbewoners kunnen daar heel goed bij betrokken worden. Denk bijvoorbeeld aan het gezamenlijk snoeien van voorjaarsbloeiërs, bladruimen of het aanvullen van een takkenril.' In het herinrichtingsplan zal hiermee rekening worden gehouden bij het bepalen waar een speelterrein komt en waar ruimte komt voor ontmoeting en ontspanning.

Eind april leggen NLadviseurs en veenenbos en bosch de eerste schetsen voor aan de gemeente Tilburg.

 BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

Heempark

Locatie:	Tilburg, Hoffmannlaan/Mozartlaan
Oppervlakte:	10.100 m ²
Huidige staat:	dichtgegroeid, sociaal onveilig
Potentie:	vergroten biodiversiteit en beleefingswaarde
Bijdrage klimaatadaptatie:	creatie van waterberging en waterfiltratie

Plattegrond Heempark